

*
* *
*

Acte seguit s'inaugurà l'**Exposició de produccions originals dels païssos de Llengua catalana, i d'autors nats o residents en els mateixos**, en la gran sala de Junttes de la Facultat.

Prseideix el Sr. Degà, Dr. Marián Batlles, i asseuen al seu entorn els Drs. Bassedas, Barberá, Roca i Freixas.

El Dr. BASSEDAS, secretari, llegeix el següent discurs:

Excm. Senyor:

Senyores:

Senyors:

Entreu, si us plau! Esguardeu! Oiu!

Haviem arribat a la darrera setmana del treball de preparació del PRIMER CONGRÉS DE METGES DE LLENGUA CATALANA, que's celebrà l'any 1914, quan entremig de la febre i agitació d'aquells dies, en una de les reunions de la Junta encarregada d'organitzar aquell, En Pere Borràs, el culte oto-rino-laringòleg, home decidit i pràctic pel qui no hi han dificultats ni obstacles que la seva voluntat no aplani, tingué la pensada d'organitzar conjuntament amb aquell, una exhibició de productes de la terra que amb la Medecina tinguessin relació. La lluminosa idea va corpendre tot seguit als reunits i el malhaurat Dr. Fargas, volgut i estimat mestre, que presidia, vista l'acceptació que havia tingut aquélla, tot i desconfiant de que pogués haver-hi temps d'arranjar rés de profit, delegà a n'En Borràs, com infantador del projecte, per a que vegés de portar-lo a la pràctica.

Ningú es va recordar ja més durant aquells 4 o 5 dies de febrorsa activitat de la pensada d'En Borràs. Més, vetaquí que'l dia de l'inauguració del Congrés, al dirigir-nos a n'aquell grandidiós anfiteatre on havien de tenir lloc les sessions, ens vegerem altament sorpresos per una estranya i contrastant troballa en el vestíbol, passadiços i patis de la Facultat de Medecina: sa i enllà taules, armaris, vitrines, columnates curulles, a vessar... I ficsant-nos en el lletrer que campejava en el mural fronter de l'ampla escalinata, vetaquí que hi vegerem escrit: *Exhibició*.

Aquell home tot energí, tot activitat havia plasmat en la realitat aquell seu somni de feia uns dies.

A aquella Exhibició (amb que modestament l'anomenà) hi acudiren un, encar que reduït, número suficient d'exhibidors, patriotes fervents i entusiastes, per a marcar una orientació, semblar una lleu i senyalar una possibilitat de que'l dia de demà agafant alta volada, pogués convertir-se en un important concurs, en el qual, la Ciència i la Producció, donant-se les mans, poguessin prometre venturoses hores a la patria i ésser font de riquesa per a la mateixa.

Efectivament, recollida l'idea per l'actual Junta Organitzadora del SEGÓN CONGRÉS DE METGES DE LLENGUA CATALANA, i principalment per són president l'eminentíssim clínic Dr. don Joan Freixas; prestant-li tota l'atenció que l'assumpte requeria, tirant-s'hi amb temps i volguent que resultés digna pariona de l'actuació científica del Congrès per a complir aquell bell ideal que ja en el primer va vesllumar-se, es prengué l'acord de fer una *Exposició de produccions originaries de països de llengua catalana o de autors nats o residents en els mateixos*.

I comprenent que la pensada per sa extensió i complexitat ja no era possible que la realitzés un home sol, es començà per dividir l'Exposició en diferents seccions, encarregant la preparació de cadascuna a un estol d'homes entesos en les branques respectives.

Les seccions s'anomenaren.

- 1.^a — Llibres i periòdics.
- 2.^a — Instrumental.
- 3.^a — Röntgenografia.
- 4.^a — Peces anàtomo-patològiques.
- 5.^a — Pròtessi, apòsits, envenats.
- 6.^a — Règims alimenticis.
- 7.^a — Aigües minero-medicinals.
- 8.^a — Productes farmacèutics.

Tothom acceptà de bon grat el lloc d'honor que se li havia destinat i treballà amb fé, amor i confiança baix els auspicis d'un Comité executiu que portava al cap la venerable figura del Degà de nostra Facultat de Medecina, l'Excm. Sr. D. Marià Batllés i Bertràn de Lís, i tenia l'ànima d'En Borràs per ninfa inspiradora.

A l'escalf de l'entusiasme creador la cosa anà prenent forma i a cada reunió del gran Comité, on cadascú hi aportava els re-

sultats de sa laboriositat i esforç, s'anava veient com amb tot i sa complexitat s'enmotllava i s'anava destriant el complicat organisme, engranant les seves peces no perdent l'articulació i connexió que li calia per a fer un sòl còs mogut per la mateixa inspiració.

I si'ls organitzadors no hi planyeren mitjans, tampoc es mostraren reservats els que tenien d'acudir a aportar-hi llurs productes. Un, deu, cent... fóren aviat legió els expositors... Qui remeis, qui fruits, qui instruments, qui llibres..., tothom, tothom s'esforçà en portar-hi son concurs... Les instal·lacions, sots l'intel·ligenta direcció d'un meritíssim artista, anaren poblant l'hostatge de la Medicina Catalana; curullaven els baixos, s'enfilaren escales amunt, s'aixemaren per cambres i per sales, fins que tot ne fou rublet...

Avui que està acabada la labor i la treballosa gestació de concorrents i organitzadors ha donat són fruit, sòls manca el vostre concurs, estimats visitants. Entreu si us plau!

Entreu, i esguardeu lo que tenim a casa nostra pastat amb nostra suor i nostra sang! I si la malestruga guerra que actualment flagella amb fortes vergasades l'humanitat sedenta d'ambicions i de poder, ha servit per a esperonar les nostres activitats i iniciatives, fent sorgir una pila d'industries, fontejar la transformació de certs productes, cercar materies primes, i deixondir el geni de la nostra raça quinà labor així extesa contempleu, indirectament, aquélla, haurà estat per a nosaltres un gran bé, ja que, ademés dels objectes indicats, haurà aconseguit que fecim examen de consciència, que palpant-nos nosaltres mateixos, reconcentrant-nos i medint-nos ens haguém adonat que podem lo que'ls altres pobles, quan volem, i que nostres fruits, obres i actuacions, si sempre poden igualar les d'aquells, poden quelques voltes traspasar-los.

Per Catalunya, per són Honor, per sa Ciència, per sa Hisenda, és precís que l'Exposició sia un triomf aclaparador i decisiu! I així serà, puig sòls hi manca el vostre concurs per a lograr-ho i aquest no li regatejereu.

Entreu si us plau, amables visitants, i patriotes conscients!

El Dr. ROCA, president de la secció del Llibre, pronuncià el següent parlament:

Senyors: La Comissió organitzadora del SEGÓN CONGRÉS DE METGES DE LLENGUA CATALANA, amb l'actual Exposició, ha volgut

retre un homenatge de respecte i de veneració a la paraula escrita dels comprofessors pretérits i dels contemporànis; ha volgut tributar a la mentalitat mèdica catalana els honors que's mereix, malgrat ésser la seva producció modesta per secular deficiència dels mitjans de cultiu. I sobre tot, la Comissió ha pretés, assolint-ho, vestir un bell monument al Llibre, que fos digne del Congrés i de Catalunya.

Senyors: honorém el Llibre, car, com digué el primer magistrat en l'heròica França, ell perllonga lo passat en lo present; ell ressucita els segles difunts, ell desperta la veu dels nostres avis, permetent-nos viure en la companyia llur i conversar amb ells.

Honorém el Llibre, qu'ell enregistra els progresos fets, propaga les novetats fecundes, estimula les imaginacions creatives; ell és el missatger de la Ciència i l'heraut de les Bones Lletres; ell ens introdueix a casa dels estrangers i els hi obra de bat a bat les portes de la nostra casa.

He dit.

El Dr. BARBERÁ, de Valencia, feu l'elogi del beat Joan Gilabert Jofre, quin quadre, per ell portat de sa ciutat, estava present en la sala.

DISCURS DEL DR. BARBERÁ

SENYOR PRESIDENT:

COMPANYS:

Effluvis de gratitut per a vosaltres portaràn a manta les meues paraules d'aquest acte.

Y no podrà manco d'ésser aixina; perquè exint unes y altres de mon pit com les purnes d'un fornall responen tant en quantitat com en qualitat al focus ardent que les produeix; a eixe focus encés y nodrit en mí per lo doble combustible que li han ofert vostres miraments amb aquest humil representant de les classes mèdiques valentines y vostra determinació de consagrar aquest Homenatge al inclit fundador del Manicomi de Valencia en lo segle xv, al exim valencià lo beat Joan Gilabert Jofre.

¡Grans mercés a vosaltres de tot y bon cór per tanta distinció!

¡Repeteixc, grans mercés a tots!... mentrimentes vaig a omplir vostra comanda dedicant breu discurs a refrescar la memoria d'aquell superhome que comptant per base una il·lustració ben fonamentada y per ajuda los ardiments de la caritat cristiana alcançà en moment suprem la vissió clara de la realitat, y no solzament la va atenyer sino que la feu vore als ciutadans y a les multituds desalmades; tro que quedaren uns y altres convençuts de que el orat, a les hores totalment possat a les befes, a les ires y a les injuries de quansevulga, era merexedor com a ver malalt de forta protecció y asistiment, com digne era dels afalags de la caritat y dels esforços de la Medecina.

Pas de xagant donat per Gilabert que encaminà son temps a rompre amb les preocupacions d'un passat afrontós y a obrir compte nou de humanisme y de justícia, de consideració y de respecte per als boigs y'ls mentecaptes.

Gilabert queda *ipso facto* convertit en lo redemptor dels folls. Son nom quedà escrit en lo llibre dels immortals y sa gloria és tanta que n'hi hagué y n'hi ha per a tots. Fins per a la raça a que pertenyia el sortós innovador y sant revolucionari.

¿Cóm succehí axò?

Com sosuixen y han sosuit molts fets en esta vida: com li fou inspirat a Newton lo descobriment de la gravitació universal Per casualitat.

En lo dumenge 24 de Febrer de 1409 anava Fray Joan a preicar en nostra Seu lo sermó de Cuaresma, quan se creuà en son camí una moltitud insolent, qu'entre scarnis i riótes maltractava d'obra y de paraula a un defallit orat; qui gillant, esesgalabrat y confús ja no sabia ni aon amagar-se fugint del tropell.

Fortament dolorit lo il·lustrat frare, davant la trista scena, defengué ardit a la víctima i renyí furiós al populatge crudél, que mogut inconscient per velles preocupacions i atjudat per sa carencia de bons sentiments així atormentava a un flac del seny. Y acte seguit exposà en la trona de la Seu la seua homilia, al remat de la que, amb tó profétic pronuncià les sacramentals paraules que foren en Valencia i per al mon, com la promulgació solemnia d'un decret lliberatriu dels folls.

Vejeules así:

«En la present ciutat ha molta obra pía e de gran caritat e sustentació, empero ni manca una ques de gran necessitat, ço

es, un hospital o casa hon los pobres innocents e furiossos fossen recullits, car molts pobres innocents van per aquesta ciutat los quals passen grans desaires, fam, fret e injuries. Per tal com per sa innocencia e furor no saven guanyar ni demanar lo que han menester per sustentació de llur vida e per ço dormen per los carrers e peretjen de fam e de fret e moltes malvades persones no havents deu davant los ulls de sa conciencia, senyaladament lla hon los troven adormits los nafren e maten alguns e algunes fembres innocents aonten. E asi matex los pobres furiossos fan dany a moltes persones anans per la ciutat, e aquestes cosses son notories a tota la ciutat, perque seria sancta cosa e obra molt bona que en la ciutat de Valencia fos feta una habitació o hospital en que semblants folls e innocents estiguessen en tal manera, que no anassen per la ciutat ni poguessen fer dany ni'ls ne fos fet.»

El efecte produït damunt dels oyents fon complet y falaguer. Baix la iniciativa de Llorens Salom s'ajustaren deu ciutadants totseguit, demanaren les autorizacions real y pontificia y constituïren la junta encarregada de comprar el terreny i de la construcció y sustemptació del Spital¹.

Este, per lo que s'ha pogut rastrejar, fon construït, encara que giquet, en les millors condicions desitjables; era reduït, pero tenia habitacions independents. Allí les famílies acomodades podien fer-se habitació propia per lo servici d'algún parent malalt, y molt pronte anà creixent l'obra ajudada fervorosament per la caritat.

Les deixes se tocaven unes en altres y la institució pujà com un bé de Deu, fins a que'n 1512 sofrí la gran transformació per la ajustada u reunió de tots los espitals de Valencia en u assoles que'n avant se digué *Hospital general* (1).

¡La febra centralitzadora ya s'havia apoderat dels valencians quan per fi fon acordat el célebre laudo del esmentat any!

Com a detalls del primitiu spital sols afegiré que omplia totes les necessitats dels protegits als que fou encaminat: per les concessions del pontifex Benet XIII assolí tota la vida relictívica, puix obtingué pica de batex y fossar, mes un gran capital de indulgencies y altres bens espirituals per als donants.

(1) Els hospitals ajustats amb lo dels folls i montecaptes foren: el de la Reyna Maria, el de En Clapés, el de En Conill, el de En Bou y el de Sant Llacer, encara que este, si bé entregà sos bens seguí instalat fora Valencia en lo punt que està vui la ermita de Sant Llacer al carrer de Morvedre.

Per la llicència Rey al de Martí el Humà va rebre també dons com el de captar per tot lo Regne i altres privilegis de grandesa que'l adelantaren molt a son temps. L'ospitaler que després li deia'l poble *el pare dels locos*, goxava de totes les atribucions del cas per exercir la tutela sobre'ls dits incapacitats. Per eixos drets y deures practicava un ver patronat damunt dels orats, als que mirava com interdictes des del punt de vista legal.

Es més, tractant-se de gents de cabals, si no cuidaven conforme als boigs y'ls llançaven al carrer sense les precaucions degudes, l'ospitaler tenia'l deure d'arreglosarlos y assistirlos en vida; però també els heretaria després de la mort.

Per estes pincellades generals se veu ab quins atributs sorti a la vida pública esta institució de la Santa Creu del Calvari. Títol que li fou possat asimeteix a la parroquia valenciana vui encara del mateix nom quan la criaren en 1409.

Per eixes notícies generals se compendrà lo complerta qu'ixqué ya l'obra dès de les mans dels ordenadors. Ab tal madurea d'estudi va sortir esta casa y patronat del orats.

No crec en que tinga competidors en nengú dels establiments que se nomenen com anteriors a d'ella. Exes institucions que se citen de Fez, de les *Opere Pie* de Feitre, la *Matsson* de Saint Spirit en Upsal, el Manicomio de Elbing, el de Bérgamo, la asistencia de alguns dements en la sala especial del Hospital de Barcelona, jamai rebaxaràn el mérit del Manicomi Valencià, que començà sient especial y autònom, y tenint en l'ordre religiós la serietat d'una parroquia de orats, y en lo concepte civil tota la importancia de Hospital y Patronat dels mateixos desgraciats sos protegits.

No crec poguera vui encara fer-se més y més encertat.

Siguen estes explicacions el millor elogi que pugam fer del fundador y de tots los prohoms que'l varen auxiliar y seguir en la instalació de la benèfica obra social.

Ditxosa la personalitat que'n forma tan profitosa pogué actuar deprop de sos prohimes; y més ditxós qui al present puga encara fer molt de bé per sos semblants y coterranyes.

Gilabert era valencià. Allí naxqué a les mijanies del sigle XIII, fill de pares lleidans.

S'el anomena generalment lo Pare Jofre; yo en tots los manuscrits de la época, entre'ls que conté les colacions canòniques de la curia eclesiàstica de Valencia, els llibres de cartes

misives del nostre Arxiu Municipal de la mateixa Ciutat y varies cartes reials del Rey Martí existents en l'Arxiu de la Corona d'Aragó, jamai he vist altre nom que'l de Joan Gilabert.

He trobat, sí, lo nom Jofre en son germà que's dia Jofre Gilabert y era també llicenciat en drets, pero así Jofre era nom propi y no cognom familiar; de consiguient, fas constar el dupte y deixe per als erudits la resolució d'este punt històric.

En la Universitat de Lleida cursà'l dret acompanyat del nostre Sant Vicent Ferrer (1363), prengué'l hàbit de la Mercé en lo Puig l'any 1370, desempenyà diferent carrees importants dins de la Ordre, com lo Priorat del Convent de Barcelona y acompanyà a Sant Vicent Ferrer en son apostolat per espai d'alguns anys.

Morí en lo Convent del Puig (1417) aon jauen les seues despulles.

Eixa és la fundació y este'l fundador. Yo vos perdone una porció de dates que serien de interés per al relat; pero allargarien massa mon discurs. Ab tot y n'això no vull callar un fet digne de menció, porque ve a ser un detall dels molts que possarien a prova la resignació i fortalea espiritual de Gilabert.

Empero hi ha'n la llicencia del Rey Martí per a la fundació del Spital una condició que li seria molt sensible al beneit iniciador del Projecte. En la junta dels fahedors o capdevanters no podia hi haver préveres ni algú constituit en ordes sacres... y si endevant rebeia dites ordens algú dels components laics en l'acte seria exclós.

La junta havia d'ésser homogenia en sos components; pero tots sos deu membres integrants, forçosament serien ciutadans o mercaders asoles, purament laics.

Circunstancia és esta que parex possada aposta per excloure a Gilabert. Y entre'l silenci dels historiaires tocant el punt, me pregunte yo:

¿Perqué exa tancada de porta al inventor de la creació?

¿Era fundada en incompatibilitats personals seues u en mires de altre ordre?

La reflexió detinguda sobre'ls fets ocorreguts a la vora del fenomen social analicat me dona la convicció de que aquella fermança de porta als ordenats *in sacris*, se devia a que volien des del Rey Martí en avall, tots a una, sostraure aquest Hospitals als calculs del Pontifex y del Col·legi Cardenalici. Les cir-

cunstances tristes que'l cisma d'occident carrexá à la Iglesia portaren cert desvarajust en les relacions entre'l poder espi-ritual y'l poder civil, y per salvar possibles intromissions, lle- gitimada creurien la excepció dessusdita.

Y me fa creure mes en esta hipótesi, el que'l Rey molt in-teressat sempre per les cosses de Valencia y molt admirador de les dots de Gilabert segons cartes qu'encara pòden llegirse en l'Arxiu de la Corona de Aragó, voldria de segur, fora com fora, pos-sar a cobert de la influencia papal el hospital valenci dels boigs.

Vets aquí un altre punt, per al que també demane claricia als erudits.

Y acave amb dos paraules mes: 1.er Per desitjar a les classes mèdiques el amor al estudi y al vér progrés que tan alt profe- sà nostre mercedari. 2.da Que'n la adversitat conserven també la enterea y la perseverança de que aquell no se despregué mai, y per últim, que també com Gilabert no trenquen poc ni molt la unió interprofessional base del engrandiment de la nos- tra classe y del benestar de'ls que la composém.

HE ACABAT.

El Sr. President enalteix l'importancia d'aquest brillant certámen, i felicita als senyors organitzadors per l'èxit que han assolit.

L'EXPOSICIÓ fou un exitás, un complement digne de la mag- nificencia del **Segón Congrés**; la planta baixa i pis primer de la Facultat estaven plens de gom a gom de productes de tota me- na, de totes les seccions en que's dividí l'EXPOSICIÓ; les *instala- cions* fetes amb un gust i art insuperables; els visitants, pro- fàns i professionals, abundaren en gran manera. Les diverses seccions estigueren profusament detallades, totes foren degu- dament visitades; mes la que fou preferida, per sa valúia i noto- rietat, fou la del Llibre, instalada en la Sala de Junes, i on, entre altres, hi havien els següents exemplars:

Manuscrits. — Colecció del Dr. Herp; Agramont (Jacme); Johan (Mestre); Albeiteria, traducció al català del cas- tellà, Alfons X; Menescalía, Vila (?); Receptari de Manresa; id. Puigcerdà (Joseph M.ª Martí).

Incunables. — Alcanyic, Lluís; Cauliach, Gui; Arnau Vilanova (Diverses); Argilata (Pere de); Cirugia Natural, Soli; Velasco de Taranto, traducció per Joan Vila.

Sigle XVI. — Cauliach, traducció, Cirugia en castellà, Valencia.

Sigle XVII. — Carles Amat, Alós, Jacme Andrés, segona edició; Mas, Bernat, Francisco Rossell.

Sigle XVIII. — Medecina, Llull.

Sigle XIX. — Monlau, Mata, Robert, Letamendi; Suñé i Molist, Giné i Partagàs.

Seriem ingrats si entre'ls benemèrits organitzadors no hi posessim com a caporal a l'abnegat DR. PERE BORRÁS, que, plé de fe, de unció patriòtica i científica, i amb exemplar desinterés, atengué, ordenà i vigilà l'execució dels més petits detalls. Ell dirigí la publicació d'un *Catàleg general de l'Exposició*, vademecum i guia, que sortí abans de la inauguració, on totes les seccions hi estaven detallades, acte que'ns estalvia la narració detallada, lo que a part de pleonàstica, no'ns permeten repetir les condicions econòmiques del present volum (1).

Els Drs. Roca i Heres, Peyri, Blanc i Benet, Bassedas, Agell, Saforcada, Vallés i Ribó, Cardenal (F.), Oliver i Rodés, Comes, Prió, Llagostera, Pujol i Brull, Ribas i Ribas (E.), Torres i Carreras, Castells, Rocosa, Roca i Bellver, entre molts altres, cadascú pel seu indret, compliren amb fe i dalit la comanda que la J. O. els hi havia senyalat.

Grans mercés, benemèrits de la Ciència i abnegats de la Patria; si no fós per altres mèrits, que a manta posseïu, amb aquest sòl n'hi haria prou per a servir vostre record sempitern.

El Dr. *Fausti Barberá*, de Valencia, honorà l'Exposició amb el quadre d'En Gilabert i Jofre, i amb una sencera colecció de la **Revista valenciana de Ciències Mèdiques**; hi assistí, malalt, mogut per la fraternitat que sent per la nostra terra. Grans mercés; de tot això i de lo passat ne servarém intens agraïment. Amb ell assistiren també els *Drs. Colvée, Pau i Rafel, i Wieden*. A través d'aquestes ratlles vegint-hi una abraçada fraternal. A reveure.

(1) Per aquests detalls adreçant-se a l'esmentat company, o a l'impremta Giró, de Barcelona.

A la nit del 24, després de sopar, visitarem la gran majoria dels congressistes l'**Institut de Mekanoterapia**, que'ls *Drs. Pi i Gibert i Viñamata*, entre d'altres, han instaurat, per a honra de la nostra Ciència. La lliçó que se'ns donà fou verament interessant, escoltada per l'auditori amb fonda complascència, de lo que'n guardarem un record inesborrable.

Els *Drs. E. Ribas i Ribas, Bartrina, Corachán, Marimón, Güerri, Pell*, junt amb els anteriors, ens explicaren profusament el funcionament de tota aquella sòrt d'aparells i atuells, obsequiant-nos amablement amb un exquisit *lunch*. Grans mercès: agraits i encantats. Fins a un altra.

DIA 25

A les vuit i mitja del matí, es verificà l'anunciada «Dia-da de l'Hospital de la Santa Creu», amb motiu del «II Congrés de Metges de Llengua Catalana». Consistí en una serie de sessions pràctiques i conferències, a les que assistiren gran nombre de metges.

En el servei del Dr. Freixas (D. Joan), exposà aquest «Un cas de melitensi», i el Dr. Moragas tractà de «Autovacunes melitensis».

En el servei del Dr. Esquerdo (D. Pere), el Dr. Grau donà una sessió pràctica de cardiovaskulografia; el Dr. Company, un altra d'exploració endoscòpica de malalts de vies urinaries; el Dr. Gallart tractà del diagnòstic senzill de ulceracions del tubu digestiu per l'exàmen coprològic.

En la clínica de Medicina interna, el Dr. Torrents Solé tractà dels següents assumptes:

«Diagnòstic clínic de les neoplasies de l'estómac: llur diferenciació de les altres afeccions de la mateixa víscera.»

«Concepte clínic de les nefromiocarditis cròniques i del llur tractament.»

«Cas clínic de uremia de forma digestiva.»

«Alteracions cardiovaskulars en la tuberculosi pulmonar.»

«Cas clínic de polineuriti a frigore.»

En el dispensari de Oftalmologia, a càrrec del Dr. Presas, aquest tractà: «De la necessitat de modificar les escales oftomètriques armònicament amb el sistema mètrico-decimal, d'un

modo paregut com se va fer amb els lents al terminar-se el segle XIX».

En la Secció de Cirurgia del Dr. Esquerdo (D. Alvaro), es verificà una sessió operatoria, a càrrec dels metges ajudants Drs. Ribas i Soler Julià referent al «Prolapse uterí: laparotomia».

En el servei del Dr. Margarit, aquest tractà de «Desviació raquítica de l'apófisi superior de la tibia».

En el servei del Dr. Mestre (D. Joaquín), se verificà una sessió operatoria.

En el servei extraordinari del Dr. Raventós (D. Antoni), hi hagué una sessió operatoria de «Histerectomia abdominal: gastro-enterotomia. Ressecció del genoll».

En el dispensari de malalties del sistema nerviós, a càrrec del Dr. Barraquer (D. Lluís), es presentà un cas clínic de «Atrofies musculars de causa artrítica».

Finalment, en la clínica de Obstetricia, es tractà de l'exploració d'un cas d'anexitis puerperal.

Tots els metges directors dels serveis, conferenciant i operadors, foren objecte de caluroses felicitacions per part dels assistents a les mateixes.

VISITA

Acabada la Diada els congressistes visitaren la Casa de Convalescència, on foren amablement rebuts pel Sr. Prior, qui els va acompanyar en la detinguda visita que feren a totes les dependències, de la qual sortiren complascudíssims. Aquesta visita se efectuà a les 11 del matí.

De 11 a 1, sessió científica, discussió de temes de ponència. La presideix el DR. P. ESQUERDO.

Són nomenats secretaris adjunts:

Dr. *Leandre Cervera*.

» *Francesc Ribas i Soberano*.

» *Miquel Cabeza i Samsó*.

» *Lluís Nogués i Gurri*.

Després el *Dr. Freixas* obsequià als senyors ponents; Presidents d'Honor; Junta Organitzadora; al *Dr. Mesa*, regidor, i als *Drs. Barberá, Elías, Juny, Freixas (C.)* i al *Sr. Mir*, amb un dinar al Hostal del Park. Fou ben servit; hi regnà la germanor, i al anfitrió que'ns reunia en cenacle se li remercià la distingida i confortadora ofrena. Desitjém véuren-s'hi aplegats per molts anys.

De 4 a 7 de la tarde continuà la discussió dels temes de ponència, presidint-la, successivament, els *Drs. VIURA I ROBLEDO*.

A les deu de la vetlla el nostre Magnífic Ajuntament ens obsequià amb un exquisit *lunch*. Molt concorregut pels senyors Congressistes i llurs senyores; ens vegerem obsequiats per distints Regidors, al cap d'ells el *Sr. Puig* i *Alfons* i *Sr. Mesa*, l'amatent del Congrés. Passàrem al Saló de Cent una deliciosa vetllada.

DIA 26

Pel matí, de les vuit i mitja a les dotze, es verificaren en l'Hospital Clínic i Facultat de Medicina els següents actes, adjunts al Congrés:

En la clínica del *Dr. Bonafonte*, aquest donà compte de variis procediments personals d'intervenció clínica.

En la del *Dr. Nubiola* aquest presentà i explicà una notabilíssima serie de treballs sobre embriologia.

En el laboratori de Fisiologia, el *Dr. Bellido* explicà el funcionament d'un aparell d'electrocardiografia obtenint un electrocardiograma d'una tortuga.

El *Dr. Pi i Suñer* explicà la forma en que s'han de instal·lar els aparells registradors i inscriptors dels treballs d'experimentació en l'aparell renal, fent una demostració pràctica del mateix, mitjansant el cateterisme ureteral recollint l'orina dels dos urèteres per separat, fent-la caure sobre un comptagotes en comunicació amb dos tambors de Marey.

El *Dr. Cervera* tractà de la demostració de la secreció pancreàtica per mitjà d'una injecció intravenosa de secretina.

Finalment se projectaren dues notables cintes cinematogràfiques: la primera, sobre moviments retrasats, obtinguda en

l'Institut Marey, de París, i la segona, referent a contracció muscular, obtinguda en el mateix Laboratori de Fisiologia i primera de les fetes a Espanya.

Els assistents, entre'ls que figuraven notables personalitats mèdiques, quedaren satisfets de la visita al Laboratori, encarregant-se de donar-ne manifestació el president del Congrés, Dr. Freixas, el qual tingué per a els Drs. Pi i Suñer, Bellido i demés col·laboradors frases d'entusiasta elogi pels treballs fets en dit Laboratori, del qui'n pregonà ben alt l'enlairament.

El Dr. Pi i Suñer contestà donant mercès i oferint el Laboratori per a tota mena d'investigacions.

Ademés, en l'Asil de Sant Joan de Deu, el Dr. D. Joaquím de Riba va fer la presentació de malalts i aplicació de cotilles i apòsits enguixats. Fou ajudat pels Drs. Casals, Acevallas i Rifá. Assistiren molts metges-congresistes.

UNA LÁPIDA

A les 11 del matí, en la càtedra de Ginecologia, se procedí al descobriment d'una làpida per a honorar la memoria del que fou professor de la mateixa, Dr. D. Miquel A. Fargas i Roca.

A l'acte assistiren el Dr. Batllés i Bertrán de Lis, degà de la Facultat de Medecina i en representació del rector de la Universitat Dr. Carulla, que's va tenir de retirar moments abans per trobar-se indisposat; el Dr. Riera, secretari de la Facultat; els professors Drs. Pi i Suñer, Nubiola, Peyrí, Terrades, Ardévol i Bonafonte; el personal de les clíniques d'Obstetricia i Ginecologia; el president del Congrés, Dr. Freixas; el Drs. Puig i Sais i Clotet, per la Comisió organitzadora del Congrés; el doctor Forn, catedràtic d'Higiene de Madrit; el fill del finat, doctor Fargas i Raymat, i el fill polític Dr. Salvat.

La làpida és de bronze, amb el bust en relleu de l'il·lustre ginecòleg i lacònica dedicatòria.

La inscripció diu:

DR. MIQUEL FARGAS i ROCA

Es obra de l'escultor Sr. Llimona.

El Dr. TERRADES, auxiliar de Ginecologia, i un dels deixebles preferits, llegí la següent memoria en elogi del *Dr. Fargas*:
Fa poc més d'un any, que un matí va sorpèndren's la tris-

ta nova de la mort del Dr. Fargas; els habituals concorrents a n'aquesta clínica, els qui l'havíem despedit el dia abans deixant aquí problemes a solucionar que ja no havia de resoldrer, no pod em avenir-nos a que no gui s més els nostres passos, a que la seva poderosa intel g ncia no illumin s més els tantes voltes difícils problemes de la clínica. Desapareix a el mestre, però el seu esperit havia fet fondes arrels en cada un de nosaltres, perquè en cada cervell hi quedava ben gravada la seva doctrina i en cada cor el carinyo que li teniem, i en cada pedra d'aquest pabelló hi quedava el recort i l'ambient n'estava saturat; l'impuls, car cter, hàbits i modo d'ésser, que va tenir l'habilitat de donar a la col lectivit t dels que'ns honrem sempre amb el t t l de deixebles seus, no s'havia extingit ni s'extingir a. Però per a que el recort no s'esborr s i no caigués en l'olvit, si un dia pel curs natural de la vida o per etzars de la mateixa havíem de separar-nos, va sortir quasi de modo espont ni l'idea de que'n aquestes parets qued s esculpida en bronzo la seva ef gie; amb la volunt t i l'esforç de una munió de devots ha sigut lograt.

Si els grans homes que governen multituds tenen els seus monuments en els carrers, els grans homes que moldejen intel g ncies deuen tenir-los en els santuaris de la ciència. Perqu  en Fargas, del qual m'excusar  fer la biografia, el ésser de sobres conegut de tots vosaltres i l'estar ja escrita profusament i per millors plomes en actes acadèmics i periòdics professionals, fou una intel g ncia poderosa, colossal, posada al servei d'una volunt t ferma que donà impuls a una important branca de la Medicina, creant-la, es pot dir, en aquest país (ajudat d'uns quants homes preclars, per sort vivents encara), al comp s que's desenrotllava a l'extranger, on era també de sobres conegut pels seus mereixements, perquè feu sentir la seva veu autoritzada en m lts congressos, i perquè condens  els seus treballs, els seus afanyos i l'experiència que'n la seva dilatada pràctica havia adquirit, en una hermosa obra de G necologia que restarà clàssica i mereix ocupar un lloc preeminent en l'exposició que amb motiu del Seg n Congr s de Metges de Llengua Catalana s'ha inaugurat. Però lo que amb més vehemència feia vibrar el seu cor, i per aix  és aquí on deu perpetuar-se la seva memòria, fou la c tedra. Sentia l'enseyan a com el que més i va dedicar a ella les seves principals energ es; bé ho prova quan en  poca llunyana una traidora malalt a incubada silenciosament per l'excés de treball el retingué tant temps allunyat de la vida social; el sen

retorn a la mateixa va fer-lo a n'aquesta casa; la seva arribada fou festejada per tots i dés d'allavors, sens dupte per la visió de sa possible pérdua, fou, si cap, més estimat i admirat per nosaltres. Sempre fou el mestre paternal que s'imposava als alumnes sense auxili de correctius acadèmics, i és per la sòla autoritat que és veritable, la sentida pels mereixements, no l'imposada pel càrrec; ells l'idolatraven, però ell, en justa correspondencia, els hi donava en forma assequible quan havia pogut atressorar de ciencia, evitant sempre l'esforç intel·lectual abstracte; perquè el seu llibre malgrat de tenir-ne un d'excelent com he dit abans, el seu llibre era la clínica. En 23 auys de càtedra havia fet moltes generacions de metges, alguns aquí reunits, que'l recordaràn sempre amb gust i amb veneració; perquè tenia una qualitat a la que no tothom se sab sotsmetre; orgullós del lloc que ocupava, no n'havia sentit mai la vanitat i si de moment imposava per cert aspecte d'austeritat, el seu tracte cautivava; no tenia la fatuitat del que està al cim i la benevolencia del que's digna descendir de l'alt sitial en que està col·locat.

No estranyeu, doncs, que quan ja no podem ésser sospitosos d'adulació, haguem volgut correspondre, modestament, a l'idea de les nostres forces, al carinyo que aquest gran mestre sentí per l'ensenyança i pels deixebles, fixant d'un modo patent el record de l'home de ciencia que tant ha contribuït a enlairar el nom d'aquesta Facultat de Medicina.

El sòcul d'aquest monument són els ciments d'aquesta casa, i com representació dels fets culminants de la seva vida, té les malalties que constantment venen a la sala a buscar la salut perduda i els alumnes que hi acudeixen ávits de saver.

Tal és, Excm. Senyor, el monument, que costejat per uns quans deixebles i per encàrrec d'ells, tinc l'honor d'ofrir-vos en aquest moment, no per a admiració artística de profans, sinó per veneració de quants aquest vestíbol franquegin i per a que cada qual hi vegi lo que li correspongui d'aquest metge. Si és professor, la ciencia que va difundir, i si alumne, l'exemple que va donar d'amor a l'estudi; si germana de la caritat, el carinyo amb que tractava als malalts; si malalt, l'estimació en que tenia la vida dels seus semblants; i tots, un savi de la nostra terra.

Em resta donar moltes mercés en nom dels companys, a l'Excm. Sr. Rector, Excm. Sr. Degà, Junta Administrativa de l'Hospital Clínic i al digne successor Dr. Bonafonte, per les facilitats que'ns han donat per aquest acte, així com a l'Associació

de Metges de Llengua Catalana i a tots els aquí presents pel re-lleu que han donat al mateix, prestant-hi la llur cooperació.

I acabo fent fervents vots perquè l'exemple cundeixi i quants en són mereixedors, trobin devots que perpetuin la llur memòria i propaguin llurs doctrines, en la mida que la deficient organització actual de l'ensenyança els permeti; esperant el dia en que'l sol de l'autonomia torni a la Universitat la resplandor perduda de les antigues escoles.

El Dr. Batllés i Bertrán de Lis, en nom de la Facultat, agrai l'homenatge.

El Dr. Freixas enaltí la memòria del Dr. Fargas, recordant que fou el primer president de la «Associació de Metges de Llengua Catalana».

El Dr. Nubiola s'adherí a l'acte en nom del servei d'Obstetricia de la Facultat.

I el Dr. Bonafonte, que avui ocupa la càtedra del Dr. Fargas, va dir que aquella làpida li serviria d'estímul per a imitar els mereixements del seu antecessor.

Dès de dos quarts de dotze a dos quarts de dues del mitg-dia hi hagué sessió científica. Continué la discussió dels temes de ponència. La presidí el DR. FREIXAS.

A dos quarts de sis de la tarde començà la sessió, que s'acabà a les nou. Tota ella fou consagrada a la ponència del càncer: fou de grans volades, molt animada, i fins apassionada. La presidí el DR. S. CARDENAL.

A les deu del vespre, la J. O. obsequià als senyors Congressistes amb un concert vocal, que executà admirablement el nostre egregi *Orfeo Català*, en el *Palau de la Música Catalana*, baix el següent:

PROGRAMA

I

<i>El cant de la Senyera</i>	MILLET
<i>El rossinyol</i> , cançó popular	MAS I SERRACANT
<i>Els fadrins de Sant Boi</i> , cançó popular . .	PÉREZ

<i>Canço del lladre</i> , cançó popular	SANCHO MARRACO
<i>El fill de Don Gallardó</i> , cançó popular	SANCHO MARRACO
<i>El testament d'Amelia</i> , cançó popular.	CUMELLAS-RIBÓ
<i>Sant Josep i Sant Joan</i> , cançó popular	PÉREZ
<i>Els dos camins</i> , glosa de la cançó popular	MANÉN

II

<i>El somni d'una verge</i>	CLAVÉ
<i>El Pastoret</i> , cançó popular.	MILLET
<i>La filadora</i> , cançó popular.	VIVES
<i>Els remers del Volga</i> , cançó popular russa	* * *
<i>Marxa dels moliners</i>	ZÖLLNER
<i>Cançó de nois</i>	GRIEG

III

<i>Ocellada</i>	JANNEQUIN
<i>Les sagetes que amor tira</i> , madrigal	BRUDIEU
<i>Vols dir-me amor...</i>	DOWLAND
<i>Credo de la Missa del Papa Marcel</i>	PALESTRINA

La vetllada fou d'un plaer puríssim inenarrable, envoltant-nos amb les regions serenes de l'Art inimitable que proporciona sempre la nostra insuperable entitat musical.

DIA 27

Després de les *diades* de l'Hospital de la Santa Creu i de l'Hospital Clínic, se succeïren conferències i reunions suplementaries del II CONGRÉS DE METGES DE LLENGUA CATALANA.

En l'Hospital de la Santa Creu, el Dr. Esquerdo i Rodoreda va fer la presentació de cassos clínics i el Dr. Estapé donà una sessió operatoria de «Gastroenterostomia; Cura radical de la hernia; Resecció».

En l'Asil de Sant Joan de Deu, el Dr. Joaquím de Riba, a les deu del matí, auxiliat pels Drs. Cuevillas i Rifá, donà una sessió operatoria, en la que's tractà d'una malaltia de Pott per la operació d'Abbée, i es feu la transplantació de tendons per a el tractament de la paràlisi infantil.

Dès de dos quarts d'onze fins a dos quarts de dues, se celebrà sessió científica, acabant-se la discussió de les ponències.

Presidiren successivament els Drs. FREIXAS i Alvar ESQUERDO.

A la tade, a les cinc, fins a dos quarts de nou, sessió científica amb lectura i discussió de les comunicacions, dividint-se el Congrès en dues seccions: de *Medecina* i *Cirurgia* per a que totes les comunicacions presentades se poguessin lletgir i discutir. Aquesta última fou presidida pel Dr. JOSEP MESTRES, de Vilallonga (Tarragona).

En aula apart el Dr. LLUÍS BARRAQUER donà una notabilíssima conferència, com a seua, sobre diversos punts d'*Anatomia patològica, sintomatologia i patogenia dels centres nerviosos* que publicuém en son lloc oportú, i altra referent a l'*atrofia numérica de Klippel*. Anaren acompanyades, a manta, de moltes projeccions il·lustratives, tot lo que omplí de goig i de remerciament a la nombrosa concurrencia que amb molta delectansa l'escoltà.

A les deu de la nit, al TEATRE VICTORIA, s'hi representà *L'Auca del Senyor Esteve*, de D. Santiago Rusiñol; obsequi també de la J. O. als Srs. Congressistes. Tot ell estava plé; passarem una excelent vetllada d'art i confraternitat.

DIA 28

A les vuit del mati, sessió al Hospital de la Santa Creu pels Drs. Esquerdo i Rodoreda, E. Ribas, Jaumandreu i Homs.

A dos quarts de nou del matí.

VISITA AL HOSPITAL DE LA SANTA CREU I SÁNT PAU

Galantment invitats per la Junta del Hospital, bon nombre de Congressistes, presidits pel que ho és del Congrès, Dr. Freixas, tingueren ocassió d'admirar aquell, fent-se càrrec de les

seves confortables i higièniques sales de malalts, esplèndid saló de juntes, ben distribuïdes dependències i epaisos, ventilats i clars sòtans i patis que comuniquen els múltiples pavellóns.

Els metges de l'esmentat Hospital, Drs. Torras Pujalt, Grau P. i Cairó, juntament amb el Prior, acompanyaren als visitants, donant-los'hi tota mena de referències respecte als orígens del Hospital de Sant Pau. Digne de record en aquest sentit, és el del bon patrici en Pau Gil, qui juntament amb altres donants, ha contribuït a l'erecció d'aquest monument científic, social i artístic.

Els Srs. Congressistes visitaren les sales dels Sants Salvador i Leopold, les quines compten ja amb un nombre de 26 llits quiscuna.

El Dr. Torras feu la presentació d'alguns cassos clínics interessants, i amb això es donà per acabada aquesta visita tant notable i que tant agradós record deixà a tots els assistents.

VISITA AL PALAU DE LA MUTUALTAT

Seguidament passaren els reunits a recorre la nova casa que amb aquest nom construeix la Quinta de Salut «La Alianza», on foren atesos exquisidament per alguns dels senyors del còs facultatiu del mateix amb son degà el Dr. J. Girona al front. La magnífica disposició de l'edifici, al que s'ha procurat dotar-lo de tot lo que pogués ésser convenient als malalts, fou molt celebrada pels Srs. Congressistes. Aquests foren obsequiats amb un ben servit *lunch*, després del qual el Dr. J. Girona explicà la finalitat de la institució i oferí la casa a tots els que formen part del II CONGRÉS DE METGES DE LLENGUA CATALANA. El Dr. Puig i Sais, en nom de la Junta del mateix, remercià les atencions rebudes.

A les deu del matí el Dr. BARTRINA feu una sessió operatoria en sa clínica de la Facultat, sobre:

- 1.er Ulcus duodenal estenosant.
 - 2.^{on} Ulcus de la petita curvatura amb probable implantació neoplàssica.
 - 3.er Fractura de la ròtula.
-